

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

ДРУГА СЕКЦІЯ

СПРАВА “ТЕРЕМ ЛТД, ЧЕЧЕТКІН ТА ОЛІУС
ПРОТИ УКРАЇНИ”

(Заява № 70297/01)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

18 жовтня 2005 року

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у статті 44 § 2 Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі “Терем ЛТД, Чечеткін та Оліус проти України”

Європейський суд з прав людини (Друга Секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п.Ж.-П. Коста (J.-P. COSTA), *Голова*,
п. І. Кабрал Баррето (I. CABRAL BARRETO),
п. В. Буткевич (V. BUTKEVYCH),
пані А. Мулароні (A. MULARONI),
пані Е. Фура-Сандстром (E. FURA-SANDSTRÖM),
пані Д. Йочене (D. JOČIENĚ),
п. Д. Попович (D. POPOVIĆ), *судді*,
та пані С.Долле (S. DOLLÉ), *секретар секції*,

після обговорення в нарадчій кімнаті 27 вересня 2005 року,
виносить таке рішення, що було прийняте цього дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена проти України за заявою № 70297/01, поданою до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав і основних свобод людини (далі – Конвенція) українською компанією Терем ЛТД а також двома громадянами України І.Чечеткіним та Є.Оліусом (далі – заявники) 30 травня 2001 року.

2. Уряд України (далі - Уряд) був представлений Уповноваженими - пані Валерією Лутковською та пані Зоряною Бортновською.

3. 19 листопада 2004 року Суд вирішив комунікувати Уряду скаргу. Відповідно до положень п.3 статті 29 Конвенції Суд вирішив розглянути суть скарги одночасно з її прийнятністю.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Перший заявник, Терем ЛТД, українська компанія, зареєстрована у 1998 році. Другий заявник, Ігор Володимирович Чечеткін, громадянин України, який народився у 1967 році та проживає у м. Києві. Третій заявник, Євген Віталійович Юліус, також громадянин України, який народився у 1957 році та проживає у м. Києві. Другий та третій заявники є співвласниками першого заявника.

5. У листопаді 1999 року майно та фінансові документи, які належали першому заявнику, були вилучені податковою міліцією під час перевірки дотримання компанією податкових правил.

6. 10 лютого 2000 року більша частина майна першого заявника була визнана безхазяйним управлінням податкової міліції у м. Києві (далі – податкова міліція). 3 березня 2000 року Жовтнева районна державна адміністрація прийняла рішення продати майно, що у подальшому було зроблено.

7. У травні 2000 року другий та третій заявники подали скаргу до Радянського районного суду м. Києва проти податкової міліції щодо незаконних дій відносно першого заявника.

8. 10 жовтня 2000 року суд задовольнив скаргу заявників.

9. 7 лютого 2001 року Київський міський суд скасував рішення суду першої інстанції та закриття провадження у зв'язку з невідповідністю, встановивши, що належним скаржником у справі є перший заявник, а скарга має розглядатися господарськими судами.

10. У березні 2002 року перший заявник, якого представляли інші два заявники, подав скаргу до Київського господарського суду проти податкової міліції та Державного казначейства, вимагаючи компенсації матеріальної та моральної шкоди, завданої діями податкової міліції.

11. 6 червня 2003 року суд задовольнив частково позов першого заявника та присудив стягнути на його користь 5 655 475,40 грн. компенсації матеріальної та моральної шкоди та 4 002,60 грн. судових витрат¹. У рішенні суд встановив незаконність дій податкової міліції, що в результаті завдало шкоди першому заявнику.

12. 6 жовтня 2003 року Київський апеляційний господарський суд залишив в силі рішення суду першої інстанції.

13. 22 жовтня 2003 року Київський господарський суд видав два виконавчі листи на суми, присуджені рішенням суду від 6 червня 2003 року.

¹ Загальна присуджена сума складає приблизно 926 113 Євро.

14. 10 грудня 2003 року відділом Державної виконавчої служби Шевченківського районного управління юстиції відкрито виконавче провадження щодо виконання рішення суду у цій справі.

15. 17 січня 2004 року Державне казначейство повідомило виконавчу службу, що відповідно до положень національного законодавства виконання рішення суду у цій справі покладено на Державне казначейство, а не на виконавчу службу.

16. 23 лютого 2004 року виконавча служба повернула першому заявнику виконавчі листи та запропонувала направити їх до Державного казначейства для виконання.

17. 25 лютого 2004 року перший заявник направив виконавчі листи до Державного казначейства.

18. 5 квітня 2004 року Вищий господарський суд України залишив в силі рішення нижчестоящих судів від 6 червня та 6 жовтня 2003 року.

19. 1 липня 2004 року палата з трьох суддів Верховного Суду України відхилила касаційну скаргу податкової міліції про перегляд рішення від 5 квітня 2004 року в касаційному порядку.

20. Листом від 22 липня 2004 року Київське управління Державного казначейства повідомило заявників, що рішення суду від 6 червня 2003 року не може бути виконане у зв'язку з відсутністю правових підстав. Зокрема, було зазначено, що відшкодування вартості конфіскованого державою майна було обмежено сумою, отриманою від продажу майна, що має бути підтверджене податковими органами.

21. 5 серпня 2004 року Київський господарський суд відхилив клопотання податкової міліції про зупинення виконання рішення суду від 6 червня 2003 року.

22. 9 вересня 2004 року суддя Верховного Суду України відхилив клопотання податкової міліції про перегляд рішення суду від 5 квітня 2004 року на підставі того, що Верховний Суд України відхилив це клопотання в остаточному рішенні від 1 липня 2004 року.

23. 20 вересня 2004 року Державне казначейство перерахувало 356 973,55 грн.¹ на банківський рахунок першого заявника.

24. Листом від 16 лютого 2005 року Київське управління Державного казначейства повідомило першого заявника, що казначейство перерахувало йому кошти, отримані від продажу конфіскованого майна. Проте, подальше виконання не може бути

¹ На даний час приблизно 58 415 Євро

проведено у зв'язку з відсутністю відповідних асигнувань в Державному бюджеті України на 2004 та 2005 роки.

25. Рішення суду, винесене на користь першого заявника, у більшій частині залишається невиконаним.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

26. Відповідне національне законодавство узагальнено викладено у рішенні *Войтенко проти України* (№ 18966/02, пп. 20-25 від 29 червня 2004 року).

ПРАВО

27. Заявники спочатку скаржились за ст.1 Протоколу № 1 до Конвенції стосовно незаконної конфіскації їх майна. Заявники також скаржились, що національні суди відмовили їм у доступі до суду, щоб оскаржити незаконні дії податкової міліції. Вони посилались на статті 6 та 13 Конвенції. Пізніше заявники скаржились на невиконання рішення суду, винесеного на користь першого заявника, та знову посилались на статтю 6 Конвенції та статтю 1 Протоколу № 1 до Конвенції. Ці положення у відповідних частинах проголошують наступне:

Пункт 1 статті 6

“Кожен при вирішенні питання щодо його цивільних прав та обов'язків ..., має право на справедливий і відкритий розгляд упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом...”

Стаття 13

“Кожен, чий права і свободи, викладені у Конвенції, порушуються, має право на ефективний засіб правового захисту у відповідному національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, що діяли як офіційні особи”.

Стаття 1 Протоколу № 1 до Конвенції

“Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права.

Попередні положення, однак, ніяким чином не обмежують право держави запроваджувати такі закони, які, на її думку, необхідні для здійснення контролю за використанням майна відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків або інших зборів чи штрафів”

I. ПРИЙНЯТНІСТЬ

A. Сумісність *ratione personae*

28. Суд нагадує, що відповідно до статті 34 Конвенції він може приймати заяви від осіб та інших, “хто вважає себе жертвою порушень однією з Високих Договірних Сторін прав, викладених у Конвенції та протоколах до неї”. Для того, щоб заявити себе жертвою порушення, до особи має бути прямо застосований оспорюваний захід (see, for example, *Buckley v. the United Kingdom*, judgment of 25 September 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV, p. 128, §§ 56-59). Концепція жертви в статті 34 має бути інтерпретована автономно та незалежно від концепції внутрішнього права, наприклад, спроможність порушувати або приймати участь у судочинстві (*Greek Federation of Customs Officers, Gialouris and others v. Greece*, no. 24581/94, Commission decision of 6 April 1995, DR 81-B, p. 127). Суд нагадує, що акціонери компанії, включаючи крупних акціонерів, не можуть стверджувати, що вони є жертвами порушення прав компанії за Конвенцією (див. *Agrotexim and Others v. Greece*, judgment of 24 October 1995, Series A no. 330-A, pp. 22-26, §§ 59-72).

29. Повертаючись до обставин цієї справи, Суд зазначає, що другий та третій заявники є двома з трьох співвласників першого заявника та вони скаржаться на порушення їх корпоративних прав в останньому. Суд посилається на свою прецедентну практику, наведену вище, та не знаходить причин для відмови від неї у цій справі.

30. Із цього випливає, що скарги другого та третього заявників є несумісними *ratione personae* з положеннями Конвенції в розумінні п.3 статті 35 Конвенції та мають бути відхилені відповідно до п.4 статті 35 Конвенції.

B. Первісні скарги першого заявника

1. Стаття 1 Протоколу № 1 до Конвенції

31. Перший заявник (далі – заявник) спочатку скаржився за статтею 1 Протоколу № 1 до Конвенції щодо незаконної конфіскації його майна податковою міліцією.

32. Суд зазначає, що ця скарга заявника була ефективно виправлена на національному рівні, а заявнику було присуджено еквівалент приблизно 926 113 ЄВРО в якості компенсації матеріальної

та моральної шкоди та судові витрати. Ця призначена сума не може вважатися нерозумною. Таким чином, заявник не може більше вважати себе жертвою в розумінні статті 34 Конвенції. Факт, що присуджена сума залишається невиплаченою значний період часу, піднімає окреме питання щодо невиконання, яке буде розглянуте нижче.

33. Звідси випливає, що скарга стосовно компенсації за своєю суттю є явно необґрунтованою та має бути відхилена відповідно до пп. 3 та 4 статті 35 Конвенції.

2. П.1 статті 6 та стаття 13 Конвенції

34. Заявник також скаржився, що національні суди відмовили йому у доступі до суду щоб оскаржити незаконні дії податкової міліції, таким чином, позбавивши його ефективного засобу захисту. Втім, як тільки заявник подав скаргу до компетентної юрисдикції, а саме до господарського суду, повноцінний розгляд було проведено. Суд таким чином вважає, що це було адекватно доступу до суду.

35. Звідси випливає, що ці скарги є явно необґрунтованими та мають бути відхилені відповідно до пп. 3 та 4 статті 35 Конвенції.

С. Скарга першого заявника щодо невиконання рішення суду, винесеного на його користь

1. Попередні заперечення Уряду

36. Уряд зазначив, що заявник не оскаржив до національних судів стверджувану бездіяльність Державного казначейства під час виконання рішення суду, винесеного на його користь.

37. Заявник стверджував, що за обставин справи було очевидно, що виконання рішення суду могло бути завершено лише після внесення змін до закону та він не мав навіть теоретичної можливості оскаржити законодавство у національних органах. Більше того, він підкреслив, що у численних рішеннях проти України, винесених Судом, якщо виконання рішення суду скоріше зупинене через відсутність законодавчих норм, ніж через зволікання органу, відповідального за виконання, заявнику не можна дорікати за неоскарження дій цього органу.

38. Суд погоджується із заявником та нагадує, що відхилив подібні заперечення у попередніх справах (див., наприклад, *Voytenko judgment, cited above, § 30*). У таких справах Суд дійшов висновку, що заявники були звільнені від використання засобів захисту, на які

посилається Уряд. Він не знаходить причин для прийняття іншого рішення у цій справі та відхиляє заперечення Уряду.

2. Висновки

39. У світлі аргументів сторін Суд робить висновок, що скарги першого заявника за п.1 статті 6 та статті 1 Протоколу № 1 до Конвенції щодо невиконання рішення суду, винесеного на його користь, піднімає серйозні питання фактів та права за Конвенцією, встановлення яких вимагає дослідження по суті. Він не знаходить підстави для визнання цієї частини заяви неприйнятною. Зокрема, Суд вважає, що вказане виконавче провадження дійсно стосувалось „визначення цивільних прав та обов’язків” (див. *a contrario, Ferrazzini v. Italy* [GC], no. 44759/98, § 29, ECHR 2001-VII).

II. СУТЬ

А. Скарги першого заявника за п.1 статті 6 Конвенції

40. Уряд зазначав, що були законні обмеження в українському законодавстві, які не дозволили Державному казначейству виконати рішення суду, винесене на користь заявника. Він повторював, що заявник не оскаржив бездіяльність Державного казначейства.

41. Заявник не погодився.

42. Суд погоджується, що асигнування для виплати державою боргів з державного бюджету можуть викликати певну затримку у виконанні рішень судів (див. вищезазначене *Voytenko judgment*, § 42). Тим не менше, Суд вважає, що не спромігшись протягом двох років передбачити такі асигнування держава порушила свої зобов’язання за п.1 ст. 6 Конвенції. Більше того, як впливає з матеріалів справи, державою не було вжито заходів для виправлення ситуації у цій справі.

43. Суд робить висновок, що триваюче невиконання значної частини боргу за рішенням суду, винесеним на користь заявника, складає порушення п.1 ст. 6 Конвенції.

В. Скарги першого заявника за статтею 1 Протоколу № 1 до Конвенції

44. Уряд визнав, що кошти, присуджені заявнику національними судами, складають майно в розумінні статті 1 Протоколу № 1 до

Конвенції. Тим не менш, Уряд стверджував, що це положення не було порушено, оскільки право заявника на присуджену суму не оспорювалось та позбавлення права власності не відбулось. Уряд зазначив, що затримка у платежі спричинена тяжкою економічною ситуацією держави та величезним розміром боргу.

45. Заявник не погодився.

46. Суд нагадує свою прецедентну практику, що неможливість для заявника отримати результат виконання рішення суду, винесеного на його або її користь, складає втручання у право на мирне володіння майном, яке викладене у першому параграфі статті 1 Протоколу № 1 до Конвенції (see, among other authorities, *Burdov v. Russia*, no. 59498/00, § 40, ECHR 2002-III; *Jasiūnienė v. Lithuania*, no. 41510/98, § 45, 6 March 2003).

47. У цій справі Суд вважає, що неможливість для заявника отримати результат виконання рішення суду протягом майже двох років складає втручання у його право на мирне володіння своїм майном в розумінні статті 1 Протоколу № 1 до Конвенції.

48. Не спромігшись виконати рішення Київського господарського суду, національні органи перешкоджали та досі перешкоджають заявнику протягом значного періоду часу отримати присуджені йому кошти. Суд вважає, що відсутність бюджетних коштів не може виправдати таку бездіяльність.

Відповідно, у цій справі було порушення статті 1 Протоколу № 1 до Конвенції.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

49. Стаття 41 Конвенції передбачає:

“Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє законодавство відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткову сатисфакцію, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію”.

A. Шкода та витрати

50. Заявник вимагав 804 022 ЄВРО в якості компенсації прямої матеріальної шкоди, 177 011 ЄВРО в якості компенсації втраченого доходу плюс 35 402 ЄВРО кожні наступні три місяці затримки виконання рішення суду, а також 65 554 ЄВРО в якості компенсації шкоди, завданої їх діловій репутації.

51. Уряд закликав Суд відхилити скарги заявника стосовно компенсації матеріальної шкоди. Він зауважив, що відповідно до національного законодавства заявнику було надано право на решту боргу за рішенням суду та у разі присудження суми, еквівалентної боргу, заявник може отримати подвійне відшкодування. З цієї причини Уряд просив Суд відхилити скаргу заявника щодо відшкодування прямої матеріальної шкоди. Вони стверджували, що немає причинного зв'язку між стверджуваним порушенням та заявленим розміром втраченого прибутку.

52. Суд нагадує, що не оспорується питання того, що держава досі має обов'язок виконати рішення суду. Відповідно, у заявника залишається право на отримання решти боргу за рішенням суду, та якщо Уряд виплатить цей борг, це буде складати повне та остаточне врегулювання скарги щодо відшкодування матеріальної шкоди¹.

53. Щодо відшкодування нематеріальної шкоди, Уряд просив Суд застосувати свою прецедентну практику у справах щодо невиконання судових рішень. Втім, заявник не подав відповідну скаргу, відповідно, Суд не призначає виплат.

В. Судові витрати

54. Заявник не надав жодних вимог з цього питання протягом встановленого строку, Суд, відповідно, не призначає виплат.

С. Процентна ставка

55. Суд вважає прийнятним, що процентна ставка повинна базуватися на граничній кредитній ставці Європейського Центрального Банку, до якої слід додати три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ, СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скарги першого заявника відносно невиконання рішення суду від 6 червня 2003 року прийнятними і решту заяви неприйнятною;
2. *Вирішує*, що було порушення п.1 статті 6 Конвенції;

¹ За останньою інформацією, наявною у Суду, сума складає 5 302 504,50 грн. (приблизно 867 698 Євро)

3. *Вирішує*, що було порушення статті 1 Протоколу № 1 до Конвенції.

4. *Вирішує*, що:

(а) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплати заявнику борг, який досі належить йому за рішенням суду від 6 червня 2003 року;

(б) у випадку несплати чи несвоєчасної сплати державою-відповідачем належної заявникові суми, на неї нараховуватиметься пеня, яка дорівнює граничній позичковій ставці Європейського Центрального Банку, що діятиме протягом періоду несплати, плюс три відсоткові пункти.

5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою та повідомлено письмово 18 жовтня 2005 року відповідно до правила 77 §§ 2 та 3 Регламенту Суду.

С.Долле
Секретар Секції

Ж. П. Коста
Голова Секції